

**JUSZKÁN PETRA**

Német Nyelv és Irodalom  
BA, 8. félév  
Újvidéki Egyetem

**Témavezető:**  
Pápista Zsolt  
egyetemi docens, RS UE

## MAGYAR ÉS SZERB SZÓASSZOCIÁCIÓK KVALITATÍV ELEMZÉSE A PROTOTÍPUS-ELMÉLET FÉNYÉBEN

**Kulcsszavak:** szóasszociáció; prototípus-elmélet; kétnyelvűség; környezetnyelv

A szóasszociációs vizsgálatokkal már régóta foglalkoznak a pszicholingvisztika területén, melyek segítségével alaposan feltárható a mentális lexikon szerveződése. A kultúra nagy szerepet játszik ilyen szempontból, így a kétnyelvűek helyzete e téren igen nagy érdeklődést mutatott a nyelvészek körében az utóbbi évtizedekben.

Kutatásunkban vajdasági magyar ajkú általános és középiskolásokkal végeztünk szóasszociációs kísérleteket, ahol magyar (anyanyelvű) és szerb (környezetnyelvű) szavakat váltakozva használtunk. Célunk az volt, hogy megvizsgáljuk, vajon az azonos jelentésű magyar és szerb szavakra adott asszociációk mennyiben térnek el egymástól, valamint hogy megfigyelhető-e különbség az anyanyelven és a környezetnyelven produkált asszociációk között az Eleanor Rosch-féle prototípus alapú kategorizációs szintek (főlérendelt, alapszintű és alárendelt kategóriák) vonatkozásában. Eredményeink azt mutatják, hogy bár vannak megfelelések az anyanyelvű és környezetnyelvű asszociációk között, az adatközlők túlnyomórészt eltérő asszociációkat produkálnak, viszont kategorizációs szintjeik szempontjából mindkét nyelven elsősorban alapszintű fogalmakról van szó. Továbbá az is kiderül, hogy bár szignifikánsan több a magyar asszociáció a szerbekhez képest, ez a számbeli különbség kizárólag az alapszintű kategóriáknál mutatkozik, azaz adatközlőink főlérendelt és alárendelt szintű kategóriákat anyanyelvükön és a környezet nyelvén hasonló számban produkáltak. E kutatás eredményei hozzájárulhatnak a kétnyelvű mentális lexikon szerveződésének és a nyelvi, valamint kulturális hatások pszicholingvisztikai megértéséhez.